

Ekologická kríza v zrkadle rozličných disciplín

20. – 21. septembra 2023, Inštitút filozofie na Univerzite kardinála Stefana Wyszyńskiego vo Varšave

V dňoch 20. – 21. septembra 2023 sa konala medzinárodná konferencia (Kanada, Chorvátsko, Česká republika, Slovenská republika a Poľsko) s názvom *Environmental Philosophy and Ethics in the Face of the Ecological Crisis (Environmentálna filozofia a etika v zrkadle ekologickej krízy)*, v rámci série cyklu Humanistickej ekológie. Išlo v poradí o sedemnástu konferenciu, ktorej hlavným ideovým aj organizačným aktérom bol profesor Ryszard F. Sadowski z Inštitútu filozofie na Univerzite kardinála Stefana Wyszyńskiego vo Varšave. Idea a konceptuálny rámec konferencie vychádzal z rešpektovania skutočnosti, že súčasná ekologická kríza je súčasťou komplexného problému, ktorý zahŕňa vzťah ľudstva a prírody, respektíve vzťah k planéte Zem.

Príčiny krízy, ktorá zasahuje v planetárnom rozmere celé ľudstvo, sú zložito prepojené a jednotlivé aspekty skúmajú rozmanité disciplíny. Toto východisko konferencia reflektovala, lebo zastúpenie na nej mali prírodovedci, sociálni vedci, ale aj filozofi a teológovia, zastupujúci humanitné vedy. Napriek rozličným perspektívam (od filozofickej, etickej, sociologickej, biologickej, ekologickej, ekonomickej až k teologickej) a napriek tomu, že prednášajúci uplatnili aj rozličné metodologické prístupy (od komparácie, štatistiky, konceptuálnej analýzy, hermeneutickej interpretácie, až po špeciálne prírodovedné postupy merania, napríklad zloženia biomasy), spoločným menovateľom rozmanitých hľadísk bol motív, že daná problematika je otázkou nielen ekologickej, ale predovšetkým sociálno-civilizačnej krízy.

Pravda, kľúčové je pre identifikovanie hlavných problémov a nachádzanie adekvátnych riešení odlíšenie empiricko-faktuálnej problematiky od hodnotovo normatívnej. To jednak signalizuje, že číre technokratické riešenia sú neúčinné, pokiaľ sa civilizácia buduje na odcudzení človeka a prírody; jednak toto odlíšenie normatívnej a empirickej stránky environmentálnej krízy, poukazuje na škodlivosť jej ideologickej instrumentalizácie.

Okrem plenárnej sekcie, na ktorej odzneli provokatívne a inšpiratívne reflexie profesora Petra Fedora, dekana Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave, s názvom *Can Humans Rule on the Planet of Insects?*, ako aj príspevok profesora Artura Pawlowského *Environmental Ethics in Time of Pandemic and War* (Technická univerzita v Lubline), odznelo osemnásť príspevkov, ktoré predniesli účastníci a účastníčky v dvoch paralelných poľsko-slovenských sekciách, a v dvoch anglických sekciách, pričom jednu z nich moderovala autorka týchto riadkov.

Nie je intenciou tejto informatívnej state podrobne referovať o obsahu zameraní jednotlivých príspevkov, ale treba podčiarknuť, že každý vyvolal živú diskusiu. Zazneli mnohé otázky, napríklad o vzťahu antropocentrizmu, biocentrizmu a teocentrizmu, postavení ľudského druhu v evolúcii, vzťahu katolíckeho sociálneho učenia k environmentálnej filozofii, vzťahu ekonomického a prírodovedného prístupu k biodiverzite a ekosystému, k otázke environmentálnej hanby v technologickom veku, o možnostiach novej etiky udržateľného rozvoja a zodpovednosti za budúcnosť, tzv. integrálnej ekológie v *Laudato Si*, zásahu štátu voči individuálnej slobode vo verejnom záujme, normatívnej ekonómii ako podmienke udržateľnosti, ekoteologickej kritike antropocentrizmu aj biocentrizmu v knihe *Jób* atď. Osobitne sa však v tejto súvislosti žiada spomenúť dva príspevky venované skúmaniu ekologického uvedomenia medzi mládežou na základe dotazníkového prieskumu: *Will We Soon Experience a Major Ecological Catastrophe? Polish Student's Beliefs about the Natural Environment Before and After the Smog Alert* (Ariadna Ciążela) a *Environmental Awareness Among Young Citizens of Bydgoszcz – Empirical Studies 2018 – 2023* (Wojciech Trempała). Takýto výskum o reflektovaní a postojoch k ekologickej problematike by mohol inšpirovať aj sociológov na Slovensku, pretože by mohol značne prispieť k snahám o ekologickú a environmentálnu edukáciu.

Okrem oficiálnych diskusií, v ktorých sa precizovali prednesené stanoviská a argumenty, sa debatovalo aj v neformálnych, kuloárnych rozhovoroch. Slovenskú akademickú obec reprezentovali docentky Eva Smolková, Andrea Klimková, Ing. Peter Sabo, CSc., PhD. Ľudmila Sabová, Mgr. Jakub Švec. PhD.

Treba spomenúť aj participáciu profesorky Zlaticy Plašienkovej (Katedra filozofie FiF UK), nielen ako spoluautorky dvoch relevantných príspevkov, ale aj ako moderátorky, ktorá otvorila konferenciu a na záverečnom plenárnom zasadnutí sumarizovala a predniesla závery konferencie na podklade jednotlivých sekcií. Jej imponujúce znalosti aj poľského jazyka a výsledky jej pôsobenia, ako v nedávnej minulosti hosťujúcej profesorky na univerzitách v Poľsku, priniesli svoje ovocie aj na konferencii.

Vybrané príspevky budú publikované v časopise *Studia Ecologiae et Bioethicae*, ktorého šéfredaktorom je profesor R. Sadowski. Konferencia ukázala, že je možná a žiaduca spolupráca rozličných disciplín z rodiny vied, že je prínosný dialóg empirickej vedy aj teológie v záujme nachádzania ciest a riešení súčasnej ekologickej krízy. Na základe diskusií o ďalšej spolupráci sa dohodlo, že slovenská strana bude v ďalšom roku 2024 organizovať nasledujúcu konferenciu v úzkej koordinácii s profesorom Sadowskim. Konferencia demonštrovala, že danú problematiku možno tematizovať bez ideologických barličiek a to, že ekofilozofia a environmentálna filozofia získava na význame a dôležitosti. V tomto zmysle by bolo dobré, aby sa výsledky vedeckého diskurzu stali súčasťou environmentálnej politiky a jej rozhodovacích procesov.

Tatiana Sedová

Príspevok vznikol v rámci grantovej podpory VEGA 2/0049/20 K idei ľudských práv – koncepty, problémy, perspektívy.
